

גליון "והיו הדברים"

רשום על מצבת רבינו
בווארשא

ומי שישתדל בחדפסת
הספרים יהיה לו המחבר
למליץ אם יהיה לו זכות

מתורת הגה"ק ר' אריה ליב צינץ ז"ע
אבד"ק פלאצק ובסוף ימיו בווארשא

גליון 50

פר' ויקהל-פקודי תשפ"ג

כיון שהיה יותר אף אם נשאר חלק האנשים הבלתי ראויים היה די גם כן. וזה אומרו שלכך "המלאכה היתה דים לכל המלאכה לעשות אותה", לדברים המקודשים, ואף שהיו אנשים בלתי ראויים לכך, באמת יש לומר "והותר" שגוהר חלקם לכן על ידי היתרון היה די, ובא הכתוב בדיוק נפלא.

*

וכל הנשים אשר נשא לבן אותנה בחכמה טוו את העזים. ג' במסורה. הכא, ואידך (אסתר א כ) "וכל הנשים יתנו יקר לבעליהן", ואידך (ירמיה מד טו) "וכל הנשים העומדות", בענין ירמיהו שאמר להן לפרוש מעבודה זרה.

יראה לרמוז על פי מה שכתב האר"י ז"ל (לקוטי תורה פרשת שמות) כי רוב אנשי דורנו נשותיהם מושלות עליהם, לפי שהאנשים שהיו בזמן העגל נתנו הנזמים לעגל, והנשים לא רצו, לכן הם מושלות עליהם, נמצא כי דור הזה הוא גלגול דור המדבר. אבל הנשים שפגמו בעבודה זרה לפי שקלקלו בזמן ירמיהו והיו מבכות את התמוז (יחזקאל ח יד) בהן נתקיים "וכל הנשים יתנו יקר לבעליהן".

*

ויקחו מלפני משה את כל התרומה אשר הביאו בני ישראל למלאכת עבודת הקודש לעשות אותה. יראה דאופן האנשים העושים לא התנדבו בתחילה כי חששו פן ישאר משלהם ולא יבוא למלאכת המשכן לכן נתחכמו לעשות מה שיתנדבו בעצמן להשלימו למלאכת המשכן פן יהיה מותר ולא יצטרך למלאכה לכך גמרו מלאכתם בשלהם והביאו למשה כשהוא נגמר, ואז בודאי יבוא למשכן עצמו, אבל שאר תכלת וארגמן כו' אפשר שישאר בעינא ולא יבוא למלאכת הקודש, כדאינא בשקלים פ"ג משנה ג' של בית רבן גמליאל נכנס ושקלו בין אצבעותיו וזורקו לפני התורם והתורם מתכוין ודוחפו לקופה ופירש שם הרמב"ם כדי שיכנס שקלו בתוך הקופה ויסתפקו בו בקרבנות לפי שהיה מתירא שמא ישאר בכלל השיריים הנשארים מן הממון.

*

ויצו משה ויעבירו קול במחנה לאמר איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקודש ויכלא העם מהביא. ב' במסורה, דין ואידך (בראשית ח ב) "ויכלא הגשם מן השמים". יראה על פי מה שאמרו חז"ל (תענית ח'): אין הנשמים נעצרים אלא בשביל פוסקי צדקה ברבים ואין נותנין, ומובן שפיר למה ויכלא הגשם, בשביל ויכלא העם מהביא.

קחו מאתכם תרומה לה' כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה' זהב וכסף ונחשת. והוא כפול. ואפשר על פי מה שאמרו חז"ל (מנחות ק"י.) אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים, כי מחשבה טובה מצרפה הקב"ה למעשה, לכן מי שהיה בלבו לנדב הרבה רק שאין ידו משגת ולא היה לו מינים הללו הנצרכים אף הוא בכלל המביאים.

ולזה כפל ואמר "קחו מאתכם תרומה לה'", ואמר שאל תחשבו שאין בידכם להביא רק מה שיש לכם כי "כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה' זהב וכסף ונחשת" וכל המינים.

ועל פי זה יש לפרש להלן "ויבאו כל איש אשר נשאו לבו וכל אשר נדבה רוחו אותו הביאו את תרומת ה' למלאכת אהל מועד" שרצונו לומר שאחד המרבה ואחד הממעיט לפי הישג ידו היה בכלל המביאין.

*

עוד יתבאר על פי אשר בארנו הכתוב להלן "והמלאכה היתה דים לכל המלאכה לעשות אותה והותר", והוא בלתי מדויק איך יצדקו שיהיה 'די' מורה שלא 'ותר'.

אמנם יתכן כי אמר "קחו מאתכם תרומה לה' כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה' והוא כפול גם כן. אמנם יראה כי בודאי לאו כל אדם זוכה שיהיה לו חלק במלאכת המשכן שיהיה ראוי לכך כי אפילו בצדקה אמרו (ב"ק ט"ז:) בשעה שבאים לעשות צדקה הכשילם בבני אדם שאין מהוגנין, כל שכן במקום הנבחר והמקודש הוא שהכל לפי זכותו היה גורם שיבוא כספו וזהו בהיכל השי"ת וכפי רוחב נדבת לבו ושמוחתו שיהיה לו חלק בקדשי ה' זכה למקום נבחר יותר והכל לפי רוח נדיבתו. יש שזכה שזהב שלו בא לארון, ויש לכרובים, ויש לדברים היצונים שבהיכל, ויש לדברים היצונים לגמרי שרחוקים יותר מן הקדושה הפנימית.

לכן אמר "קחו מאתכם תרומה לה'" ולא תעשו כמקיים מצוה ולבו בל עמו כי הודיעם שכל מי שהוא "נדיב לבו יביאה את תרומת ה'" שיהיה מקודש לה' במקום מקודש הכל לפי רוח נדיבתו של האיש. והנה בעם רב כזה יתכן שהיו גם כן בלתי ראויים שיבואו מכספם וזהבם למלאכת ה', שהרי אמרו (סנהדרין ק"ג:) פסל מיכה היה עמהם. ולזה יתכן שלפי שהיה בנדבה יותר מדי העבודה למלאכה אם כן חלק האנשים הבלתי ראויים נשאר. נמצא שאילו היה בצמצום היה חסר ממלאכה המצטרפת שהרי יש אנשים שאין ראוי שיבוא כספם וזהבם לדבר שבקדושה, אבל

*

ויעבירו קול במחנה לאמר איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקודש ויכלא העם מהביא והמלאכה היתה דים לכל המלאכה לעשות אותה והותר. ויש לדקדק "אשר צוה ה'" הוא למותר כי כבר ידוע הוא המלאכה. וגם שאמר "אל יעשו עוד מלאכה ויכלא העם מהביא" הוה ליה למימר מעשות מלאכה. וגם הדיוק "והמלאכה היתה דים לכל המלאכה לעשות אותה והותר" שאינו מכוון, דים משמע בלי יתרון, והותר עם יתרון.

וליישב הכל יראה כי אפשר שמצד ההבאה לא היה במלאכה יתרון רק מצד שברכת ה' היתה בכלל המלאכה לכן היה גם יתרון דהנה בזוהר תרומה (קכ"ח). איתא דאם נותן לדבר מצוה צריך באגר שלים וברוח נדיבה להעביר הסטרא אחרא. ואם כן יש לומר שזהו כוונת הכתוב כי כבר אמרו במדרש רבה איך שנזדרזו למאוד במלאכת המשכן ולשני בקרים הביאו כל הנדבה והותר, ואחר שנתנו ברוח נדיבה למאוד שרתה הברכה במעשה ידם. ואם כן יש לומר שזהו כוונת הכתוב מאחר שכל כך התנדבו ברוח נדיבה עד שהמלאכה היתה דים לכל המלאכה לעשות אותה על ידי זה שרתה ברכה במלאכה עד שהיה יתרון במלאכה, והותר.

*

אל יעשו עוד מלאכה. כי חס על ממונם של ישראל שלא להרבות יותר מדאי, והנה בטרם עשותם מלאכה מסתמא לא כוונו להקדישו לשמים רק הזמנה בעלמא. ואפשר זהו הכוונה לעיל "קחו מאתכם תרומה לה'" וכן לעיל "ויקחו לי תרומה" שלא יקדישו מיד הנדבות שלא יבואו לידי מעילה רק בשעה שלוקחין לי תהיה התרומה כשמסרו לגזבר בגמר המלאכה, ובתחילה לא היה רק הזמנה בעלמא לכן היה מותר להשתמש בו חול, אבל אחר שכבר עשו מעשה בשביל ההקדש אין ראוי לשנותו כמו שכתב במגן אברהם ס' מב סק"ו דהזמנה לגוף הקדושה מילתא היא כשעשה בו מעשה כגון עיבוד, לכן אמר שאל יעשו עוד מלאכה.

ואולם הודיע הכתוב שכבר כלתה אז המלאכה שעשו רק מה שהיו רוצים להתנדב עוד דברים הנצרכים לסיבת הכרוז "ויכלא העם מהביא" שהכל היה בהשגחה פרטית בזמן כלות המלאכה.

*

כסף פקודי העדה מחצית השקל בשקל הקודש. יש להקשות על זה קושיה גדולה דמשנה שלימה שנינו בפרק קמא דשקלים משנה ו' ז' ואלו שחייבין בקלבון כו' וכמה קלבון מעה כסף דברי רבי מאיר וחכמים אומרים חצי מעה ועיין ברטנורא שחצי מעה אחד ממ"ח בסלע ולרבי מאיר אחד מכ"ד ואם כן צא וחשוב עולה הקלבונות יותר מששת אלפים שקלים שהיו יתרים ואמאי לא נכתב מה נעשה בזה.

וסבור הייתי לומר שאין חיוב הקלבון רק מדרבנן דהא כתיב "זה יתנו כל העובר על הפקודים מחצית השקל בשקל הקודש" כו', אמנם ברמב"ם פ"ג משקלים ה"ז דהקלבונים מונחים בפני עצמם ומצאתי בירושלמי שקלים פ"א ה"ד מתניתין רבי מאיר, דאמר רבי מאיר כשם ששקלו תורה כך קלבונו תורה דאמר רבי מאיר כמין מטבע של אש הוציא הקב"ה כביכול מתחת כסא הכבוד

ואמר ליה כזה יתנו עד כאן, והוא תמוה מה ראה שיהיה קלבונו תורה, אדרבה "זה יתנו" משמע לא יותר. ובקרבן העדה מפרש כמו מטבע של אש נקי מסיג כך הקלבון בא נגד סיגים שיש בכסף וזהו דחוק, דבשביל זה לא היה צריך להראות מטבע של אש, ואם כן תמוה איך לא נעשה חשבון מזה. ודוחק לחלק ולומר דחצי שקלים של קרבנות דוקא בעי קלבון ולא חצי שקלים הבאים לאדנים כיון דכולוהו בחדא מחתי כתיבי משמע דכולוהו שוין, וכל שכן לרבי מאיר דיליף מ'זה יתנו' ואותן שקלים מסתמא באים לאדנים שהרי הם מבוארים בכתוב פסוקים אם כן משמע דהני ודאי חייבין בקלבון.

אמנם זאת פעולת צדיק אשר פעל ועשה למען יכירו וידעו כולם ששרתה ברכה במעשה ידי ויהי לאות כמו שכתבו המפרשים שהגם שדרך להתחסר על ידי היתוך וצירוף הכסף והזהב אצלו לא נחסר כלום, כי ציוה הוא יתברך את הברכה במעשה ידי, ועוד זאת נוסף על זה אחר שמשה רבינו ידע שאינו חסר כלום אם כן דעת לנבון נקל למצוא החשבון בטרם יודע במידה ובמשקל. וזהו "אלה פקודי המשכן" שפוסל כל החשבונות שאם יעשה מלאכה בכסף וזהב דרך להתחסר ואם כן מוציא לו חסרונות מה שחסר על ידי היתוך וצירוף לכן צריך לשקול במאזנים לדעת כמה החסיר, אבל מניינו של משה לא חסר כלום, אם כן יצדק לומר שפוקד על פי משה אף שלא היה בידו רק "עבודת הלויים ביד איתמר בן אהרן הכהן" גלוי כזאת לפני משה ואמר בפה את "אשר יצא למלאכת המשכן" ובא האות אחר ששקלוהו שלא העדיף ולא החסיר מאשר יצא מפי קדוש רוענו הנאמן מה שלא היה כן בשום מנין לכוון בפה כמשקלו וזה לפי שהיה מנין קדוש ורוחניי שכל ציור המשכן דוגמת עולמות עליונים לכן נאמר למשה לעיל "וראה ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בהר" ולזה נעשה על ידי בצלאל שהיה יודע לצרף אותיות שנבראו בהם שמים וארץ, והיה משיג סודות ציור המשכן לעומת עולמות העליונים ובריאת שמים וארץ.

והנה כבר כתבנו שכפי הנראה שהקלבונות מן התורה שהוא אחד ממ"ח או אחד מכ"ד שהוא חסר כאן, אמנם למה שנודע מה שכתב הרא"ש (בבא קמא פ"ט ס' יב) עבדי עובדא עד עשרה בתמניא ופירש הרא"ש דשכר צורף והיתוך עולה חומש נמצא שלפי זה היה ראוי להתחסר חסרון רב. ואולם לפי שנתברכו מעשה ידי של משה לכך לא נחסר כפי הראוי, ואולם מה שאמר משה שיש כל כך בצמצום, הוא כפי הקלבונות שנחסר בהיתוך, וזהו מה שנתן הכתוב טעם שגזר השכל האלהי שזאת תהא כפרתן ו'פרי הסר חטאתם' להיות לכל אחד משקל מחצית השקל באדני הכסף כספו במשקלו ככוון נפלא. והנה אם היה הדבר כפשוטו ששרתה ברכה במעשה ידי שלא יחסר על פי היתוך נקל זאת בעיני משה כי ראוי הוא שתשרה ברכה במעשה ידי אבל לזה היה צריך כוונה נפלאה שיחסר בצמצום כפי הקלבונות והשתא מובן שפיר דברי רבי מאיר שאמר כשם ששקלו תורה כך קלבונו תורה דאמר "זה יתנו" כמין מטבע של אש הראהו הקב"ה למשה. אלא ודאי חכמה יתירה נודעת בזה שהיה צריך שיוחסר כדי הקלבונות בצמצום וזה היה צריך משה לכוון שלכל אחד יבוא כספו כמשקלו מחצית השקל ושיחסר בצמצום כפי הקלבונות לכן הראהו הוא יתברך כעין מטבע של אש לומר "כזה יתנו" לכפר על נפשותם והיה צריך שיהיה כן בצמצום נפלא.